

Lekcija 3

Kako možemo uloviti „što je moguće više ribe“?

Izvještavanje i osvrt

<p>Ova tabela sažima informacije koje su nastavniku potrebne u svrhu planiranja i izvođenja časa.</p> <p>Razvijanje kompetencije odnosi se direktno na obrazovanje za demokratiju i ljudska prava.</p> <p>Cilj učenja pokazuje šta učenici znaju i razumiju.</p> <p>Zadatak (zadaci) koji se daju učenicima, uz metod, važni su sastavni dijelovi procesa učenja.</p> <p>Kontrolni popis materijala predstavlja pomoć u pripremi časa.</p> <p>Raspored vremena nastavniku omogućava okvirno planiranje vremena.</p>	
Razvijanje kompetencije	Analitičko razmišljanje: povezivanje iskustva s apstraktnim pojmom ili modelom.
Cilj učenja	Model održivosti ciljeva.
Zadaci za učenike	Učenici se osvrću na svoje iskustvo s igrom ribolova.
Materijali i sredstva	Radni list za učenike 4.2. Radni list za učenike 4.3 (neobavezno).
Metod	Izvještavanje. Plenarna rasprava. Individualni rad.
Raspored vremena	1. Izvještavanje: učenici napuštaju svoje uloge. 15 min. 2. Učenici istražuju dvosmislenost u uputstvu, „Pokušajte da ulovite što je moguće više ribe“ 10 min. 3. Model održivih ciljeva. 15 min.

Informacije

Izvještavanje: učenici napuštaju svoje uloge. Ovdje je moguće ispoljavanje snažnih emocija.

Induktivni pristup modelu održivih ciljeva: učenici utvrđuju kategorije mogućih ciljeva modela održivosti na osnovu svojih izjava prilikom izvještavanja. Vježba apstraktnog razmišljanja.

Konstruktivističko učenje: učenici stvaraju kontekst u kojem razumiju i u kojem im je potreban model održivosti. Umjesto da pitaju nastavnika, postavljaju pitanja u vremenu predviđenom za osvrt (refleksiju) na učinjeno.

Opis lekcije

Faza 1: Izvještavanje

Učenici napuštaju svoje uloge u igri ribolova

Nastavnik pravi zabilješke na *flip chart*-u ili tabli, ostavljajući pritom mjesto za drugu kolonu.

Od učenika se može očekivati da pokažu snažne emocije:

- Sukob između pobjednika i gubitnika.
- Bogati i siromašni ribari.
- Uništavanje prirodnih resursa.
- Opadanje ukupnih rezultata ribarenja (osiromašenje cijele ribarske zajednice).
- Teški pregovori, npr. nedostatak odgovornosti, neki partneri nijesu voljni da sarađuju.
- Teško je dobiti osnovne informacije. Nagađanje oko pretjeranog ulova.
- Nema autoriteta koji bi sproveo pravila.
- Nema nagrade za odgovornu ribarsku politiku – ribariti manje, znači siromaštvo i dodatni ulov za druge ribare.

Faza 2: Osvrt

Učenici istražuju dvosmislenu poruku „Pokušajte da ulovite što je moguće više ribe”.

Nastavnik objašnjava kako su učenici prepoznali složeni problem. Da bi se prebrodili takvi problemi, prvi korak jeste dobro ih razumjeti. To je kao u medicini gdje je ljekaru potrebna dijagnoza prije nego što odluči koju će terapiju da primijeni.

Nastavnik podsjeća učenike na uputstvo koju su dobili prije nego što su započeli s ribarskom igrom i zapisuje tu rečenicu na tablu ili *flip chart*: „Pokušajte da ulovite što je moguće više ribe”.

Nastavnik traži od učenika da se prisjete kako su shvatili ovo uputstvo i koji je bio njihov cilj kada su definisali svoju ribarsku kvotu. Trebalo bi da razmišljaju o tri elementa:

„Pokušati” – ko treba da pokuša?

„što je moguće više” – koju granicu sugerise riječ „moguće”?

Učenici provedu otprilike jedan minut ćuteći. Nastavnik potom traži da odgovore. Učenici objašnjavaju kako su shvatili ovu uputstvo i daju obrazloženje. Kada je stvorena jasna slika, nastavnik na tablu (*flip chart*) piše ključne izjave.

Ako učenici izjave da su prihvatili način gledanja svog sela, fokusirajući se na svoje interese, ako je potrebno i na štetu ostalih i na štetu životne sredine, rezultat će biti kao u sljedećoj tabeli. Međutim, možda će neki učenici iznijeti drugačije gledište pa će rezultat biti bliži potpunoj slici (vidi drugu tabelu).

Naš cilj u igri ribolova: “Pokušajte da ulovite što je moguće više ribe.”				
Ko?		Što je moguće više?		Kada?
Naš brodić		Postavljena granica		Danas
		Na osnovu kvote		
Blagostanje za nas		Blagostanje za nas		Blagostanje za nas

Ako su se držali stava da treba povećati blagostanje svog sela, rezultat će biti iznenađujući. Učenici će shvatiti da su svojim uskim usmjerenjem na „blagostanje samo za nas“ svi zajedno doprinjeli da se dogodi katastrofa.

To pokreće pitanje jesu li učenici u stanju da zamisle neku alternativu, konstruktivnije shvatanje cilja „uloviti što je moguće više ribe“.

S druge strane, ako učenici uključe i druge ciljeve, kao npr. zaštitu ribljih zaliha ili odgovornost za ostala sela u zajednici uz jezero, kontrast između definicija ciljeva odmah postaje vrlo očit.

Učenici mogu takođe da ispituju da li bi početno uputstvo trebalo promijeniti. Međutim, ako se slažu s modelom zaključka prema kojem su ribe iz jezera jedini raspoloživi izvor proteina, prihvatit će ga.

Na kraju, bez obzira na smjer kojim je rasprava krenula, učenici su morali da shvate i priznaju da se uputstvo „uloviti što je moguće više ribe“ može različito tumačiti pa i dovesti do različitih posljedica.

Nastavnik sažima izvještaje učenika i zapisuje ih na tablu:

Naš cilj u igri ribolova: „Pokušajte uloviti što je moguće više ribe“					
Ko?		Što je moguće više?		Kada?	
Naš brodić	Svi mi	Granica postavljena		Danas	Dugoročno
		Na osnovu kvote	Na osnovu stope reprodukcije		
Blagostanje za nas	Blagostanje za sve	Blagostanje za nas	Zaštita resursa	Blagostanje za nas	Odgovornost (životna sredina, buduće generacije)
Sukob	Mir	Sukob	Mir	Sukob	Mir

Ova slika može biti podsticaj za učenike da postavljaju nova pitanja.

Jasno je da su alternative mnogo pametnija stvar od insistiranja na „blagostanju za nas“ na štetu svih ostalih, budući da će ishod biti sukob. No zašto kao igrači nijesmo pokušali da od početka uravnotežimo te ciljeve i zašto je bilo tako teško složiti se tokom pregovora o tim ciljevima?

Faza 3: Model ciljeva koji se tiču održivosti

Korak 3.1: Učenici povezuju svoju raspravu s modelom

Nastavnik dijeli radni list za učenike 4.2 (Model ciljeva održivosti). Učenici su dobili zadatak prepoznavanja cilja u modelu o kojem su upravo raspravljali („blagostanje za nas“ – „blagostanje za sve“ – „zaštita životne sredine“ – „odgovornost za buduće generacije“).

Nakon kratkog proučavanja u tišini, učenici odgovaraju. Prepoznaće ciljeve u trouglu u radnom materijalu i, zavisno od svoje prethodne rasprave, dalje ciljeve.

Nastavnik upućuje učenike na bilješke koje sadrže objašnjenje (značenje dvostruke strelice, dimenzije ciljeva: ciljevi koji se tiču održivosti, vremenska dimenzija, globalna dimenzija).

Korak 3.2: Domaći zadatak: učenici pripremaju informacije za sljedeću lekciju

Nastavnik učenicima daje domaći zadatak. Treba da pripreme informacije koje će iznijeti na početku sljedeće lekcije. Dobijaju uputstva u obliku kratkog nastavnog materijala (vidi nastavne materijale 4.5).

1. Objasni zbog čega je teško ostvariti istovremeno dva ili više ciljeva koji se tiču održivosti. Pozovi se na radni list za učenike 4.2 i našu raspravu u učionici.

2. Objasni zašto se većina igrača drži cilja koji se odnosi na individualno blagostanje premda su katastrofalne posljedice postale očite.

Ako želiš, možeš se pozvati i na konkretne primjere.

Pripremi svoje konstatacije u pisanom obliku.

Nastavnik može učenicima da razdijeli radne listove 4.3 da bi im pomogao ako bi bilo potrebno.